

LEGIFERAREA CULTURII LA NIVEL EUROPEAN -Unitate în diversitate-

Oana Corina MOLDOVEAN

Parlamentul European, Comisia de Cultură și Educație Bruxelles

Tel. 0745036675, e-mail omoldovean@gmail.com

Abstract

If at first they were not part of the Community area of competence, culture and education gained a new status once the Treaty of Maastricht was adopted in 1991. Thus, EU initiatives came to supplement the Member States' actions in order to stimulate the creation of a "European Culture Area". Several tools have been used to this extent: from mere regulation – by the European Parliament together with the Council of Ministers – on the basis of the European Commission proposals, to substantial financial support through specific programs. Without any doubt, culture represents a means of European integration, whilst generating international visibility for the European Union, having at its basis the fundamental principle of "unity in diversity".

Cuvinte cheie: 1. (Tratatul de la) Maastricht, 2. aditionalitate, 3. (programe de) finantare, 4. (Programul cadru) Cultura, 5.(unitate in) diversitate

Introducere

Regiae Universitatis Pestensis Orvoskari szigarlati jegyzokonyvet vol.1-15; Protocolla susceptionis juventutis – sholastica in Facultate Medica Regiae Universitatis Pestensis – Az Orvostudományi Korra felveti hallgatók nyilvántartása, vol. 20 – 25; Statistica studenților români din Austro – Ungaria și Europa în Raportul anual al Societății de lectură „ Petru Maior” din Budapesta pe anul 1897/1898, Budapesta, 1898, pp. 47-64; A Magyar-Ovari Kir.Gazdasági Akadémia Tanevben pe anii 1877/1878 – 1917/1918; A Kozgazdaságtu domany Egyetem Leveltara, fondurile: Budapesti Kereskedelmi Akadémia Keleti Kereskedelmi Torzs Konyvek, vol. 1, 2, 3, 4, ; A Magyar Kiraly Allami Kereskedelmi Tanarkepzo Intezet 1898 – 1920, Anyakonyavek, vol. 1 – 8; Arh. Naț.Dir. Jud. Cluj, Fond Academia comercială din Cluj, dosarele 826 – 835; Cornel Sigmirean, Studenți români la Politehnica din Budapesta(1871-1919), în Revista Bistriței X-XI, 1996-1997, Bistrița, 1997, pp.169-190; Idem, Contribuții la studierea frecvenței universităților europene de către tinerii români ardeleni în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și în primele decenii ale secolului al XX-lea, în Interferențe istorice și culturale româno – europene , coord.Grigore Ploșteanu, Târgu Mureș, 1996, pp. 105-124; Idem, La constitution de l'intellectualite ecclésiastique roumaine de Transylvanie dans les institutions d'enseignement supérieur de l'Europe Centrale , edited by Maria Crăciun and Ovidiu Ghitta, European Studies Foundations Publishing House Cluj-Napoca, 1998, pp. 77-102; Idem, Români la Universitatea din Budapesta(1900-1919). Doctori în științe , în Banatica, 13, II, 1995, pp.153-156; idem, Români în învățământul superior din Transilvania și Ungaria în anii 1900-1918, în Sabin Mănuilă. Studii privind societatea românească între secolele XIX-XX, coord. Sorina Bolovan, Ioan Bolovan, Cluj- Napoca, 1995, pp.226-256; Stelian Mândruț, Învățământul universitar juridic și agronomic din transilvania în epoca dualismului austro- ungar, în Anuarul Institutului de Istorie Cluj, XXXII, 1993, pp.179-186; Idem, Die roumanische Intelligenz und die Wiener Universitat. 1867-1918. Allgemeine Betrachtungen, în Revue Roumaine d'Histoire, 1995, janvier – juin, 1-2 ; Stelean-Ioan Boia , Fundația „ Emanuil Gozdu”(1870 – 1952), Vasile Goldiș University Press Arad, 2006.

Cunoscând structurarea competențelor comunitare pe diverse paliere, prima întrebare care apare, în mod firesc, este aceea referitoare la măsura în care cultura și educația se înscriu în sfera de acțiune și domeniul de legiferare ale Uniunii Europene.

Ne vom referi la Europa contemporană în sensul generalizat al termenului, care tinde să se substituie conceptului de Uniune Europeană, construcție încă incompletă și insuficient rotundă.

Dacă la început cultura nu se înscria în sfera preocupărilor comunitare, de-a lungul anilor, Uniunea Europeană a pus cap la cap un set de reguli care sunt fie direct aplicabile domeniului culturii, fie au un impact puternic asupra acestuia. Din momentul includerii în Tratatul asupra Uniunii Europene, cooperarea culturală a devenit o nouă arie de competență comunitară. Astfel, există numeroase politici ale UE menite să promoveze cultura, mai precis prin reglementare și fonduri acordate.

Tratatul de la Maastricht

Încă din anii 1970, au existat rezoluții ministeriale, precum și alte inițiative culturale europene, dar abia în 1991 Uniunea a început, în mod oficial, să gestioneze domeniul culturii, în conformitate cu prevederile Tratatului de la Maastricht și, în particular, articolul 151 din tratat. Potrivit acestuia, Uniunea „va contribui la înflorirea culturii Statelor Membre, respectând diversitatea națională și regională și, în același timp, aducând în prim plan patrimoniul cultural comun”²⁵.

„Inițiativele UE” trebuie să încurajeze cooperarea dintre Statele Membre și, la nevoie, „să sprijine și să suplimenteze acțiunile acestora”, scopul fiind încurajarea creării unui „spațiu cultural european”²⁶, după cum a fost subliniat de către Parlamentul European într-o rezoluție din anul 2001. Acest tip de colaborare este încurajat prin Programul Cultura al Comisiei Europene, dar și prin acțiuni specifice finanțate din alte programe. Acestea implică, în sens larg, cooperarea europeană, având în vedere că majoritatea programelor sunt deschise Statelor Membre și țărilor candidate. Cooperarea joacă un rol important și în relațiile pe care Uniunea le menține cu restul lumii – țări terțe sau organizații internaționale.

Prin Programul Cultura – program cadru al Comisiei Europene, instituit pe o perioadă de

cinci ani (2007-2013) pe baza articolului 151 din Tratatul de la Maastricht, UE își întărește sprijinul acordat acțiunilor culturale, cu scopul de a încuraja cooperarea în vederea stabilirii unui spațiu cultural comun al europenilor, pentru a dezvolta creația artistică și literară, pentru a promova cunoașterea istoriei și culturii europene și a diseminării lor internaționale, precum și pentru a dezvolta dialogul intercultural și integrarea socială.

De la Tratatul de la Maastricht, sprijinul european pentru cooperarea culturală a luat o varietate de forme: acțiuni experimentale derulate de către Comisie au fost urmate între anii 1996-1999 de trei programe sectoriale (Kaleidoscope, Raphael și Ariane) cu acoperire asupra artelor vizuale, actului artistic, patrimoniului cultural, literaturii sau lecturii. Între 1990 și 2000, mai bine de 12.000 de operatori au participat la realizarea a 2.500 de proiecte sprijinite de către UE.

Pe lângă Tratatul de la Maastricht, cultura este recunoscută ca drept fundamental în Uniune în Carta Drepturilor Fundamentale, articolul 22, care stipulează că „Uniunea va respecta diversitatea culturală, religioasă și lingvistică”²⁷ a statelor componente. În această nouă sferă de responsabilitate, Uniunea trebuie să acționeze numai în cazul în care obiectivele nu pot fi atinse de către Statele Membre. Prin urmare, acțiunea comunitară nu este un substitut al acțiunii Statelor Membre, ci se bazează pe principiul adiționalității, astfel încât să încurajeze cooperarea culturală.

²⁵ Tratatul de la Maastricht, 1991, art. 151

²⁶ Rezoluția Parlamentului European privind cooperarea culturală în Europa, 5 septembrie 2001

²⁷ Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene proclamată de Comisia Europeană, Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene, urmare a Consiliului European de la Nisa din 7 decembrie 2000

Capitolul „Cultură” din Tratat stipulează, de asemenea, că Uniunea „va lua în considerare aspectele culturale în toate demersurile aferente altor capitole din Tratat, în special pentru a respecta și promova diversitatea de culturi”²⁸.

Alte surse de legislație comunitară

Acordurile internaționale încheiate de către Uniunea Europeană cu țări terțe sau cu organizații internaționale, care conțin de multe ori un element cultural, sunt parte integrantă a sistemului juridic comunitar.

Există, totodată, o legislație comunitară substanțială, cu implicații în domeniul cultural, în special în relație cu piața internă, concurență și schimburile comerciale internaționale. Această legislație este clarificată și suplimentată prin jurisprudența Curții Europene de Justiție și a Curții de Primă Instanță.

Comisia de Cultura și Educație a Parlamentului European (CULT)

Această comisie este una de cele 22 de comisii ale Parlamentului European, for care este colegislator, împreună cu Consiliul de Miniștri, în majoritatea chestiunilor care privesc Uniunea. Comisia de Cultură este competentă în chestiuni privind aspectele culturale ale Uniunii Europene, în special îmbunătățirea cunoașterii și difuzării culturii, apărarea și promovarea diversității culturale și lingvistice, conservarea și protejarea patrimoniului cultural, schimburile culturale și creația artistică. De asemenea, Comisia supraveghează politica educațională a Uniunii Europene, inclusiv domeniul învățământului superior și promovarea sistemului de școli europene și de formare pe tot parcursul vieții. În aria de responsabilitate intră și politica în domeniul audiovizual și aspectele culturale și educative ale societății informaționale, politica în domeniul tineretului și dezvoltarea unei politici în domeniul sportului și al activităților recreative, politica informațională și politica în domeniul mass-media și, în fine, cooperarea cu țările terțe în domeniile culturii și educației și relațiile cu organizațiile și instituțiile internaționale.

Pe lângă procesul normal de legiferare în domeniile mai sus menționate, Comisia de Cultură are dreptul să organizeze audieri și schimburi de opinii cu înalți responsabili. Merită menționată ședința din luna octombrie, în cadrul căreia Comisarul pentru multilingvism, Leonard Orban, și-a prezentat programul prin care dorește să promoveze statutul egal al tuturor celor 23 de limbi oficiale ale UE, având la bază un principiu fundamental al Uniunii: „Unitatea în diversitate”. Componenta pragmatică a demersului Comisarului Orban rezidă în promovarea multilingvismului ca parte integrantă a competitivității companiilor europene.

Un obiectiv major al Comisiei Europene și al Parlamentului este acela de a implica un număr cât mai mare de cetățeni în acțiunile aferente Anului European al Dialogului Intercultural 2008, an ce survine Anului Oportunităților Egale 2007. Anul Dialogului Intercultural urmărește să stimuleze acest tip de dialog ca instrument care să-i ajute pe cetățenii europeni să obțină cunoștințe și aptitudini pentru a acționa într-un context mai deschis și complex, respectând diversitatea culturală și valorile comune. Pentru a marca acest an, Parlamentul a planificat săptămâni dedicate culturii, religiei, tradițiilor și diversității țărilor arabe și africane. De asemenea, Parlamentul dorește să găzduiască o ședință parlamentară a tinerilor Euro-Med.

Printre preocupările Parlamentului European se regăsește, în mod firesc, și Procesul Bologna. În această toamnă Parlamentul a organizat o audiere publică la care au participat reprezentanți ai Universităților Europene, care au evaluat rezultatele acestei inițiative interguvernamentale în domeniul învățământului universitar - inițiativă la care au aderat 46 de state - și au dezbătut chestiunea mobilității academice. Concluziile acestei audieri fundamentează un raport din proprie inițiativă al Parlamentului European cu privire la perspectivele și viabilitatea Procesului Bologna.

²⁸ Tratatul de la Maastricht, 1991, art. 151, par. 4

Parlamentul European legiferează și în domeniul educației adulților, cu accent pe aspectele motivaționale, statistice, reconcilierea vieții de familie și a carierei, solidaritatea inter-generații și interculturală, dar și nevoile educaționale specifice genului.

Nu în ultimul rând, trebuie subliniată preocuparea pe care legislativul comunitar o acordă artelor de stradă, specificității producției artistice din spațiul public, mijloacelor de producție și difuzare ale acestui sector prea puțin cunoscut, care are nevoie de o mai bună recunoaștere politică și financiară.

Ca o acțiune pragmatică a Parlamentului European putem menționa instituirea unui premiu de film, în cadrul Zilelor Diversității Culturale, la finalul lunii octombrie, sub titulatura LUX – lumină. Anul acesta premiul a revenit, în urma votului deputaților europeni, filmului german *Auf der anderen Seite* regizat de Fatih Akin, în detrimentul filmului românesc *4 luni, 3 săptămâni și 2 zile*. Obiectivul major al acestui premiu de film îl reprezintă asigurarea accesibilității în rândul unei audiențe cât mai vaste, filmul câștigător urmând să fie tradus în toate limbile oficiale ale Uniunii Europene.

O inițiativă de anvergură, care implică mai multe instituții europene, este *Capitala Culturală Europeană*, proiect lansat în anul 1985 cu scopul declarat de “a contribui la aducerea împreună a popoarelor Europei”. De-a lungul anilor, evenimentul a evoluat fără a-și pierde obiectivul inițial: valorificarea bogăției și a diversității culturilor europene, dar și a trăsăturilor comune ale acestora. Acțiunea urmărește să promoveze înțelegerea reciprocă între cetățenii europeni, precum și simțul apartenenței la o singură comunitate. Anul 2007 rămâne în istoria programului ca anul Sibiului, care deține titlul de Capitală Culturală împreună cu Marea Regiune Luxemburg, decizie luată încă înaintea confirmării aderării la termen a României la Uniunea Europeană.

În perspectivă, Parlamentul a aprobat în ședință plenară alocarea unor fonduri din bugetul pe anul 2008 pentru înființarea Institutului European de Tehnologie, o inițiativă care trenează de mai mulți ani. Activitatea Institutului va consta în colaborări cu numeroase universități de prestigiu și institute de cercetare, în tratarea unor probleme actuale cum ar fi schimbările climatice sau nanotehnologia. Parlamentul dorește ca Institutul să se axeze și pe “inovație”, iar inaugurarea oficială a institutului se va face doar după două proiecte pilot, pentru a-i testa fezabilitatea.

Finanțarea culturii și educației la nivel european

Programul cadru pentru Cultură al Comisiei Europene contribuie la finanțarea cooperării comunitare în toate domeniile artistice: arte vizuale, actul artistic, literatură, muzică, istorie, patrimoniu cultural etc. Programul a beneficiat de 240 de milioane de euro în perioada 2000-2006 și de 400 de milioane de euro pentru perspectiva financiară 2007-2013, cu scopul de a dezvolta diversitatea culturală în Europa, creativitatea și schimburile între actorii culturali europeni, făcând

în același timp cultura mult mai accesibilă maselor.

Programele concrete prin care se realizează aceste obiective sunt: SOCRATES II (pentru schimburi educaționale) și Leonardo da Vinci II (sprijin pentru calificarea profesională), programe care finanțează educația și programe de instruire în domeniul artelor, proiecte de predare pe teme de cultură în școli sau activități care să sporească interesul cultural. De asemenea, programul Youth (cooperare în domeniul tineretului) finanțează schimburi de tineret pe teme culturale, perioade de voluntariat pentru tinerii europeni etc. Programul eLearning are scopul de a integra tehnologia informației în sistemele de educație și instruire de pe teritoriul Uniunii. Unul din domeniile de acțiune se referă la promovarea culturii digitale. Euromed Youth este un program menit să promoveze dialogul intercultural prin implicarea tinerilor din zona mediteraneană. Tempul este un program inițiat în anul 1990, fiind un cadru de cooperare în domeniul educației superioare între Statele Membre UE și țările partenere, printre acestea din urmă regăsindu-se țările din Balcanii de Vest, țările din Europa de Est și Asia Centrală, dar și partenerii din zona mediteraneană.

În loc de concluzii

Cultura deține un rol central în integrarea europeană și determină o mai mare vizibilitate a Uniunii Europene la nivel internațional. Comunicarea Comisiei Europene privind agenda culturală reprezintă primul efort structurat spre o strategie europeană în domeniul culturii, articulând trei obiective majore: promovarea diversității culturale și a dialogului intercultural, promovarea culturii ca vector de creativitate în cadrul Strategiei de la Lisabona, precum și promovarea culturii ca element esențial în relațiile externe ale Uniunii Europene.

IMPACTUL ADERĂRII LA UNIUNEA EUROPEANĂ AL ȚĂRILOR MEMBRE

Marius BOIȚĂ, Emilia CONSTANTIN

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

Adresă: Arad, str. Cocorilor, Nr. 57, tel/fax: 0257/213066

E-mail: marketing@uvvg.ro

Abstract:

The following paper highlights the positive and the negative consequences, the costs and the risk factors, the importance and the impact of the join together of the member countries and especially Romania's, to the European Union, from both economical and social point of view.

Cuvinte cheie: *inflație, preț, import, export, PIB*